

---

90 ГОДИНИ ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

СЛОВО НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА

УВАЖАЕМИ ГОСТИ НА НАШЕТО ТЪРЖЕСТВО,
УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,
ДАМИ И ГОСПОДА,

За мен е висока чест да говоря пред такава авторитетна аудитория по повод честването на две важни за българската адвокатура дати – 90 години от създаването на Висшия адвокатски съвет и 22 ноември – Деня на българските адвокати.

Гледайки от висотата на третото хилядолетие, в което се намираме, професията на адвоката е била, е и ще бъде непреходна. От осъзнаването на човека и до днес винаги е съществувал сблъсък между добро и зло, правдиво и неправдиво, истина и лъжа и цялата история на човешката цивилизация е история на противопоставянето на двете – теза и антитеза.

Така защитата на доброто, възтържествуването на истината и справедливото са били в основата на дейността на редица велики личности, оставили незаличими дири с речите си, с действията и с живота си. Защитници и адвокати като Цицерон, Демостен, Робеспьер и редица други от най-древни времена и до днес са работили за възтържествуване на правото.

Нима можем да забравим Илия Цанов – защитника на Ботевите четници, който залага работа, здраве, бъдеще, за да защитава 29 четници, чиито бесилки са издигнати още преди процеса? Този велик българин, който успява да се пребори с цяла империя, като убеди съда в правотата на тезата си и остави празни построените бесилки, е и първият български служебен защитник, успешно изпълнил мисията си!

Нима можем да забравим и делото на Раковски – основателя на българското националноосвободително движение, който дава всички средства, които изкарва при адвокатстването си в Сърбия, за организацията на Първата българска легия?

Паметни остават и мрачните дни на холокоста, когато двама забележителни български адвокати и политици – Димитър Пешев и проф. Йосиф Фаденхехт – залагат живота и авторитета си за спасяването на българските евреи.

Така може да изброяваме още редица имена на адвокати, дали своя принос за възтържествуване на доброто, справедливото и върховенството на правото.

Преди две години празнувахме 125 години от приемането на първия Закон за адвокатите, който възприема **идеята за свободата на адвокатската професия и за свобода на избиране на адвокатското звание при спазване на законовите критерии.**

Приемането на първия български Закон за адвокатите е събитие с голямо обществено значение, оценено от съвременниците като **първа победа на общия интерес в борбата му с частните облаги на отделните личности.** Той поставя жалоните на адвокатската професия и на принципите при упражняването ѝ. Принципи, които са действащи и досега и продължават да бъдат доразвивани. Принципи, които правят адвокатската професия уникална именно защото работи за обществения интерес и *pro bono*.

В днешни дни – 127 години след приемане на първия Закон за адвокатите, адвокатската професия е уникална не само с това, че е единствено закрепена в българската Конституция, но е уникална и с това, че е единствената професия, призвана да бъде опозиция на всяка власт и неподвластна на корупция, на йерархия, неподвластна на каквито и да е зависимости. Конституцията определя адвокатската професия като изключително важна за защита на свободите, правата и законните интереси на гражданите и юридическите лица. Това звучи още по-силно днес, когато България е извела принципа на правовата държава като водещ принцип на всички институции, организации и хора, както и на дневен ред е реформата в съдебната система.

Така Законът за адвокатите от 1888 г. оказва сериозно влияние върху работата на адвокатурата не само към момента на приемането му, но и за в бъдеще.

Черпейки повод от датата на приемането му – 22.11.1888 г., по предложение на Пловдивската адвокатска колегия **през 2004 г. Общото събрание на адвокатите от страната обяви 22 ноември за професионален празник на българската адвокатура,** който празник чества днес.

Но нека се върнем в годините назад.

Участието на България в двете Балкански и в Първата световна войни довежда дотам страната да се раздира от политически противоречия и да попадне в дълбока морална, политическа и стопанска криза. Адвокатурата не е в състояние да окаже съпротива, след като не е единно организирана. По думите на първия председател на Висшия адвокатски съвет Александър Малинов, до 20-те години на XX в. трудно може изобщо да се говори за съществуването на адвокатска колегия от съдебните защитници, пръснати из България, без общи интереси и без да са свързани помежду си. Тази разпокъсаност води до осъзнаване на нуждата от обединение в някаква форма, вследствие на което през 1920 г. е учреден Съюзът на българските адвокати. Сдру-

жението, което по своята същност е неправителствена организация, бързо се превръща в защитник на правата на адвокатите.

Възстановяването на свободната адвокатска защита пред съдилищата поставя сериозно въпроса за приемане на нов Закон за адвокатите, който да създаде стегната организационна структура на адвокатурата, да повдигне нейния обществен престиж и да отговори на съвременните изисквания на правораздаването. Още през 1923 г. адвокатите изготвят проектозакон, в който за пръв път се прокарва идеята за създаване на Висш адвокатски съвет със силни дисциплинарни функции. Честата смяна на министрите на правосъдието и усложнената политическа обстановка в страната забавят внасянето на законопроекта в пленарната зала.

Едва през 1925 г. **Законът за адвокатите е приет** от парламента и става факт. В мотивите към него се казва, че целта му е „чрез уреждане адвокатската професия като обществено-служебна дейност, извършвана от подготвени и морално издигнати нейни членове, организирани в самоконтролиращи и самоуправляващи се в името на предначертанието на професията адвокатски колегии, да се направи адвокатът действителен помощник на правосъдието“.

С този закон адвокатурата се организира на съвършено нови основи **на два принципа**: на **самоуправление** и на **самоконтрол** – необходима предпоставка за пълната независимост на адвокатурата. За осъществяването им е установено корпоративното ѝ устройство. Адвокатите задължително членуват в адвокатски колегии, които са юридически личности. Техни органи са адвокатските съвети, които имат изпълнителни, управителни и дисциплинарни функции. Държавното ръководство над адвокатурата е силно ограничено.

По силата на този закон се създава Висшият адвокатски съвет (ВАС) като върховен орган на българската адвокатура. Той има седалище в София и се състои от 15 редовни и толкова допълнителни членове. Те се избират с тайно и лично гласуване за срок от четири години от Общото събрание на председателите на адвокатските съвети. Изискването за членове на ВАС е да бъдат столични адвокати, но същевременно да не са членове на Софийския адвокатски съвет. Друго изискване е за минимум 10 години адвокатски стаж.

Такъв орган като Висшия адвокатски съвет се появява за първи път в историята на българската адвокатура. На него е възложен върховният контрол по прилагането и спазването на Закона за адвокатите. Той трябва да осъществява висша дисциплинарна власт над адвокатските колегии, да надзирава работата им и да я направлява чрез издаването на специални правилници и наредби. Висшият адвокатски съвет е най-висшата форма на самоконтрол на адвокатурата, изразяващ нейната независимост.

Издаваните от Висшия адвокатски съвет наредби и правилници имат задължителна сила за адвокатските колегии и избраните от тях съвети. През 1932 г. е издаден сборник със 150 постановления на ВАС по принципни въпроси с необходимата мотивировка с предговор от проф. Йосиф Фаденхехт. Едва през 1941 г. започва издаването на „Известия на Висшия адвокатски съвет“ като притурка към „Адвокатски преглед“.

В началото на 1944 г. Висшият адвокатски съвет и Съюзът на българските адвокати излизат с открито писмо – протест срещу бомбардировките над София и много други български градове, при които в нарушение на международното право са разрушавани църкви, паметници, училища, болници, жилищни сгради. Пострадал е Народният театър, който очевидно не е военна цел. При тези бомбардировки загиват беззащитни жени, деца и старци.

С Указа за адвокатурата от 1952 г. се премахва Висшият адвокатски съвет. **Общото ръководство и върховният надзор** върху дейността на съветите на адвокатските колегии и на юридическите консултации (заменили адвокатските колективи) **принадлежат на министъра на правосъдието**. Решенията и разпорежданията на съветите на адвокатските колегии подлежат на обжалване пред министъра на правосъдието, който може да ги изменя или отменя.

Този указ премахва напълно независимостта на адвокатите и отрича основните принципи за упражняване на адвокатската професия, а именно принципите на самоконтрол и самоуправление.

Указът от 1952 г. е отменен с нов Указ от 1976 г. Той също отрича независимостта на адвокатската професия, която съставлява безусловно необходимо изискване във всяка правова и демократична държава. Указът не само запазва, но и разширява правата на министъра на правосъдието, комуто е възложено осъществяването на държавното ръководство и надзор на нейната дейност. Министърът контролира законосъобразността на решенията на всички органи на адвокатурата, включително и на решенията по дисциплинарни дела. Указът предвижда **като върховен орган на адвокатурата Централен съвет на адвокатурата**, състоящ се от адвокати, избрани от общи събрания на адвокатските колеги. В състава на този съвет са включени и представители на други институции – на Министерството на правосъдието, на Единния център за наука и подготовка на кадри по право, на Централния съвет на Съюза на юристите и на Централния комитет на Профсъюза на работниците от административните учреждения и обществените организации. Централният съвет е избирал като постоянно действащ орган бюро в състав, който не е могъл да надминава 9 членове. Доколкото Централният съвет на адвокатурата е бил изпълнителен и управителен орган, той не е могъл да бъде независим и осигуряващ пълното самоуправле-

ние на професията предвид установеното държавно ръководство и надзор върху дейността на адвокатурата.

Конституцията на Република България от 13 юли 1991 г. прогласява в чл. 134 адвокатурата като публичноправна институция, необходима за осъществяването на защитата на правните субекти при упражняването на съдебната власт, при осъществяването на правораздаването. Принципите на свобода, независимост и самоуправление на адвокатурата са конституционно установени. Така не само законът, но и Конституцията делегира на адвокатурата управителна и дисциплинарно-съдебна власт. Първото след демократичните промени **Велико Народно събрание** приема предвидения в чл. 134, ал. 2 от Конституцията устройствен закон, уреждащ дейността на професията ни в новите условия – **Закона за адвокатурата**, който влиза в сила през **септември 1991 г.** и действа до юни 2004 г., когато е отменен с новия, сега действащ Закон за адвокатурата.

През 1991 г. се възстановява и Висшият адвокатски съвет, а готвените промени на Конституцията през 2015 г., приети на първо четене от 43-ото Народно събрание, предвиждат възможност Висшият адвокатски съвет в качеството му на най-висш орган на българската адвокатура самостоятелно да сезира Конституционния съд на Република България с искане за установяване на противоконституционност на законови разпоредби, с които се нарушават правата и свободите на българските граждани.

През всички тези десетилетия българската адвокатура е играла важна роля в историята на България. Очевидно е, че само единна тя може да е гарант за правовия ред в страната.

Днес съдебната реформа и промените в Конституцията не може да се случат без българската адвокатура, като неразделна част от тази реформа е и Законът за изменение и допълнение на Закона за адвокатурата – гаранция за дълбоки и необратими промени в страната ни по пътя към европейските ценности. От създаването си и досега Висшият адвокатски съвет винаги се е ръководил от дълга си да защити професионалните интереси на адвокатурата и да издигне нейния престиж в обществото, като отстоява обществения интерес, осъзнавайки, че няма качествено и справедливо правосъдие без компетентна, независима и борбена адвокатура.

УВАЖАЕМИ ГОСТИ,
СКЪПИ КОЛЕГИ,

Днес отдаваме нашата почит към нашата собствена история. Никой не може да върви напред, ако не помни своето минало.

Днес се прекланяме пред паметта и на всички онези хиляди адвокати, служили през бурните години след освобождението на България и досега на интересите на българските граждани в борбата за възтържествуване на закона.

Нека си пожелаем здраве, професионални успехи и да работим така, че да оставим след себе си светлата диря, каквато са оставили предците ни. Нека с делата си бъдем достойни за тях и пример за следващите поколения!

Честита 90-годишнина на Висшия адвокатски съвет. Честит 22 ноември – Ден на българските адвокати!

13 ноември 2015 г.

гр. София